

הריסות במזרח ירושלים, סיכום שנתי 2021

ינואר 2022

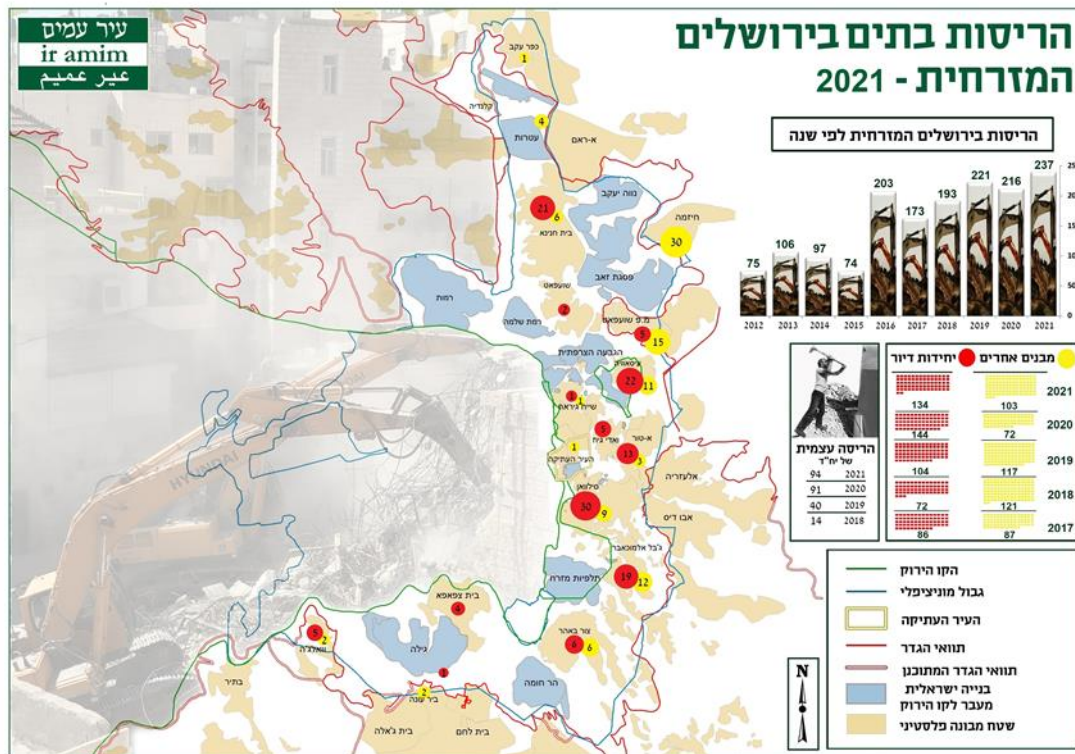
בשנת 2021 נהרסו בירושלים המזרחית 134 יחידות דיור ועוד 103 יחידות אחרות (חנויות, מחסנים וכו'). מדובר במספרים דומים לאלו של שנת 2020, אז נהרסו 144 יחידות דיור ועוד 72 יחידות אחרות.

בשנת 2021 נהרסו באופן עצמי 94 יחידות דיור המהוות 70% ממספר היחידות הדיור שנהרסו. יתרת יחידות הדיור נהרסו על ידי הרשויות (40 יחידות דיור). באופן יחסי ל-2020, מדובר במספר כמעט כפול מאלו שנהרסו על ידי הרשויות בשנת 2020 (22 יחידות דיור).

היקף ההריסות במזרח ירושלים זינק מאז שלהי שנת 2018 אז החל היישום המלא של תיקון 116 לחוק התכנון והבניה (המכונה "חוק קמיניץ"). החלטות ממשלה על הקפאה חלקית של יישום החוק בזמן הקורונה לא שינו את תמונת המצב הקשה במזרח ירושלים. בשלהי השנה הקודמת, ב-25 בנובמבר, בהמשך להידברות מתמשכת שהתקיימה בין חברי הכנסת מהרשימה המשותפת וגורמים נוספים מהציבור הערבי לבין שר המשפטים, פרסם משרד המשפטים תקנות המקפאות את יישומו של תיקון 116 לתקופה של שנתיים. ההקפאה לא חלה על אכיפה בידי הרשות המקומית, היא חלה בישובים ערבים וישובים חקלאיים והיא תקפה רק לבניה קיימת שטרם החלו נגדה הליכי אכיפה. מבירור שלנו מול חברי כנסת עלה שההקפאה תחול גם על מזרח ירושלים. מעקב עיר עמים אחר הריסות בתים במזרח ירושלים בשלהי 2020 הראה אמנם סימנים לירידה בהיקף הריסות הבתים ובמיוחד בהריסות שהרשויות מבצעות¹. אך תמונת מצב זו לא האריכה ימים כפי שמעידים הנתונים של 2021.

אחד השינויים המשמעותיים של תיקון 116 הוא החמרת הענישה. כתוצאה מכך חל זינוק של מאות אחוזים בהיקף ההריסות העצמיות בהשוואה למצב קודם ליישום התיקון.

¹ ראו דוח עיר עמים, [הריסות במזרח ירושלים, סיכום שנתי 2020](#), ינואר 2021. עיר עמים מודה לארגונים, המדינות והא/נשים התומכים בפעילותה למען עתיד מוסכם והוגן לירושלים. עיקר המימון מקורו בישויות מדיניות זרות. לתמיכה בעיר עמים [לחצו כאן](#)

התגברות של ביצוע ההריסות על ידי הרשות לאכיפה במקרקעין

הרשות לאכיפה במקרקעין (אשר בעבר נקראה היחידה לאכיפת חוקי התכנון והבניה) נמצאת תחת הסמכות של משרד האוצר והיא הגוף הנוקשה מבין גופי האכיפה של רשויות המדינה. למרות שעל פי חוק לרשות יש סמכות לפעול ברחבי המדינה, על פי רוב היא פועלת מחוץ לשטחי שיפוט מוניציפאליים או בתחומי רשויות מקומיות שאינן אוכפות בעצמן את חוקי התכנון והבניה. מזרח ירושלים היא דוגמה יוצאת דופן לשטח מוניציפאלי שהרשות לאכיפה במקרקעין פועלת בו למרות קיומה של יחידת אכיפה עירונית פעילה.

עיר עמים הצביעה בעבר על כך שבמזרח ירושלים המדינה מפעילה מספר יחידות אכיפה בתחום התכנון והבניה מה שמעיד על כמות המשאבים שהמדינה בוחרת להשקיע לצורך הריסת בתים בשכונות הפלסטיניות של העיר².

הסבר אפשרי לגידול בהיקף ההריסות מידי הרשויות השנה (כמעט כפול) הוא העובדה שהרשות לאכיפה במקרקעין הרחיבה את הקף הפעילות שלה במזרח ירושלים. אם בעבר הרשות פעלה בעיקר בשכונות הירושלמיות שמעבר לגדר ההפרדה (דוגמת אל-ולאג'ה וביר עונה) הרי שבמהלך שנת 2021 פקחיה פעלו גם בצד הישראלי של גדר ההפרדה בשכונות

² ראו, "הריסות בתים בירושלים המזרחית – סיכום שנת 2019", עיר עמים, ינואר 2020

כמו א-טור ופאתי בית חנינא. שאילתה של ח"כ עופר כסיף לשר האוצר בניסיון לברר מדוע הרשות לאכיפה פועלת במזרח ירושלים לא נענתה מהותית.

ביצוע ההריסות על פי השכונות במזרח ירושלים

בסילואן נהרסו במהלך השנה שחלפה הכי הרבה יחידות דיור, 30 יחידות דיור. גם בשנים קודמות היקף ההריסות בשכונה היה גבוה. בעיסאווייה נהרסו 22 יחידות דיור ובבית חנינא 21 יחידות דיור. מספר הדירות שנהרסו בעיסאווייה ראוי לציון שכן עיריית ירושלים מתגאה בתוכנית המתאר החדשה שהיא מכינה לשכונה. התוכנית מקודמת בשנתיים האחרונות אולם היא טרם אושרה. מאחר שעברו למעלה מ-30 שנה מאז אושרה תכנית המתאר הקודמת של עיסאווייה תושבים רבים נאלצים לבנות ללא היתר. בשנת 2020 נקט ראש העירייה בצעד יוצא דופן של הקפאת הריסות כצעד בונה אמון וחלק מקידום תכנית המתאר החדשה. אולם ההקפאה לא הוארכה לשנת 2021 למרות שתוכנית המתאר החדשה עוד לא אושרה.

הריסות במהלך שנת 2021 על פי שכונות			
שכונה	מספר יחידות דיור	מספר אחרות	סך הכל
כפר עקב	0	1	1
אזור עטרות	0	4	4
בית חנינא	21	6	27
חיזמה	0	30	30
שועפאט	2	0	2
מ.פ. שועפאט	5	15	20
עיסאווייה	22	11	33
א-טור	13	3	16
שייח ג'ראח	1	1	2
ואדי ג'וז	5	0	5
העיר העתיקה	0	1	1
סילואן	30	9	39
ג'בל אל מוכאבר	19	12	31
צור באהר	6	6	12
בית צפאפא	4	0	4
בתים פלסטינים בגילה	1	0	1
ביר עונה	0	2	2
ולאג'ה	2	5	7
סה"כ	134	103	237

מהריסת בתים לגירוש קהילות

השילוב של האפליה המתמשכת בתחום התכנון והבניה יחד עם ההשלכות הקשות של תיקון 116 לחוק התכנון והבניה מביאים גם לכך שיש כיום ריכוזי בתים במזרח ירושלים אשר מיצו את ההליכים המשפטיים נגד צווי ההריסה שהוצאו להם והריסתם עלולה לצאת לפועל. כך למשל באל-בוסתן שבסילוואן מדובר על 22 צווי הריסה³ ובוואדי יצול בסילוואן העירייה יכולה להוציא לפועל צווי הריסה נגד 58 בתים. בוולאג'ה מאוימים כיום בהריסה כ-50 בתים שביחד עם 30 בתים אחרים שנהרסו שם מאז שנת 2016 מהווים כחצי ממספר הבתים בחלק הירושלמי של השכונה.

כך, ההאצה בחלוקה וביצוע של צווי הריסה הופכת לאיום על קיומן של קהילות שלמות במזרח ירושלים שעלולות להיעקר מהעיר.

פרסום זה הופק הודות לתמיכתה של שגרירות גרמניה בתל אביב.

תכני הפרסום הם באחריות בלעדית של עיר עמים ולא בהכרח משקפים את עמדת התומכת.

³ זאת בנוסף ל-78 צווי הריסה אחרים אשר עדיין מעוכבים בבית המשפט